

Typ i antytyp

Autorzy Nowego Testamentu posługiwali się czasami greckim słowem *typos* (nr Stronga 5179), które tłumaczy się na język polski między innymi jako: „odcisk pieczęci, znak, model wzór, posąg, figura”. Słowo to wywodzi się od czasownika *typtoo* oznaczającego „bić, uderzać”. Związek tych słów widoczny jest np. w polskim wyrażeniu „bić monetę”, w którym chodzi o odciskanie w metalu wzoru z twardej matrycy. W tym też pierwotnym znaczeniu używa słowa *typos* ewangelista Jan, pisząc o „znakach (śladach) gwoździ” na rękach Jezusa (Jan 20:25).

Pisarze NT używali też słowa *typos*, by przekazać informację, że Przybytek izraelski na pustyni skonstruowany został według wzoru (gr. *typos*), pokazanego Mojżeszowi na Synaju (Dzieje Ap. 7:44; Hebr. 8:5). W tym znaczeniu *typos* określał model – taki jak używa się do dzisiaj choćby przy projektowaniu. W podobnym też sensie słowo *typos* wielokrotnie używane jest w odniesieniu do wzoru godnego naśladowania, przykładu, jakim był dla nas np. apostoł Paweł, czy jakimi my winniśmy być dla innych (Filip. 3:17; 1 Tes. 1:7; 2 Tes. 3:9; 1 Tym. 4:12; Tyt. 2:7; 1 Piotra 5:3).

Słowo *typos* w znaczeniu „wzór, model” zostało też zastosowane do opisu pojęć symboliki hebrajskiej. Apostoł Paweł pisze, że pierwszy człowiek Adam był *wzorem* Chrystusa (Rzym. 5:14 BT *typem*, NB *obrazem*), czyli inaczej mówiąc postać Adama była modelem, dającym pewne wyobrażenie o Mesjaszu. Również wydarzenia z historii Izraela określa apostoł Paweł mianem *wzoru*, wedle którego może i nam również zdarzyć się postępować (1 Kor. 10:6,11).

Tak jak model znajduje najczęściej swoją realizację, tak jak wzór (matematyczny czy graficzny) bywa stosowany w praktyce, a pieczęci towarzyszy jej odcisk, tak greckie słowo *typos* skojarzone jest z *anti-typos* (numer Stronga 499), oznaczającym „odcisk pieczęci, kopię, wizerunek, odbicie”. W tym znaczeniu duchowa świątynia w niebie stanowiła np. rzeczywistość odpowiadającą modelowi Przybytku (Hebr. 9:24), a apostoł Piotr

nazywa chrzest odzwierciedleniem wzoru ukazanego w korabiu Noego (1 Piotra 3:21).

Tłumacząc greckie słowa *typos* oraz *antitypos* na język polski napotykamy na pewną trudność, polegającą na tym, że w języku polskim nie ma odpowiedniej pary słów, które dobrze oddawałyby sens greckich oryginałów. W specjalistycznym języku teologicznym przyjęło się używać pary spolszczonych wersji słów greckich: *typ* i *antytyp*. W polskich tłumaczeniach wydawnictw badaczy Pisma Świętego zastosowano bardziej polskobrzmiące pary: *obraz* i *pozaobraz* oraz *figura* i *pozafigura* wraz z odpowiadającymi im przymiotnikami – *obrazowy*, *pozaobrazowy* oraz *figuralny* i *pozafiguralny*. Choć słowa: *pozaobraz* czy *pozafigura* nie znajdziemy w żadnym polskim słowniku, a słowa *obraz* i *figura* mają potocznie nieco inny zakres znaczeniowy (zwłaszcza odpowiadające im przymiotniki), to wydaje się, że użycie tych słów w specjalistycznym zastosowaniu odnoszącym się do symboliki biblijnej dobrze odpowiada ich oryginalnym znaczeniom oraz zasadom słotwórstwa. Słowo *figura* może mieć znaczenie wzoru literackiego czy muzycznego. Dlatego też po uprzednim objaśnieniu można go chyba użyć w odniesieniu do „figury symbolicznej”, podobnie jak mówi się o „figurze stylistycznej”. Słowo *pozafigura* odpowiadające greckiemu antytypowi również dobrze się objaśnia, jako że przedrostek *poza-* może oznaczać obszar oprócz tego wyznaczanego przez zakres znaczeniowy słowa, które poprzedza (np. zajęcia pozaszkolne). Podobne uzasadnienie można by podać do pary „obraz-pozaobraz”.

Tak więc decydujące jest nie tyle mniej lub bardziej poprawne użycie jednego z powyżej przytaczanych polskich słów, ile poprawne zrozumienie zagadnienia *typu* i *antytypu* jako wzoru i jego realizacji.

Kaleta Daniel
R-
„Straż”